

آبان ۱۳۹۱

انجمن ملی نوآوری و مدیریت مراکز علمی و پژوهشی
National Conference on Innovation and Management of Universities and Research Centers

کنفرانس ملی

کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای دانش بنیان

با چشم اندازی بر مراکز سه گانه کارآفرینی، رشد و بارک های علم و فناوری، ارتباط بین دانشگاه ها و صنعت (جامعه)
بعنوان بسترسازان دانشگاه های نسل سوم (کارآفرین): ارزش آفرین و ثروت آفرین

نقش جغرافیای پزشکی در کارآفرینی و توسعه سلامت

نسرين مرتضوی، کارشناس ارشد جغرافیای پزشکی.

mortazavi.nasrin@gmail.com

مجید غیاث، دانشجوی Phd جغرافیا و برنامه ریزی روستایی.

dr.ghiasm@gmail.com

کنفرانس ملی

کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای دانش بنیان

با چشم اندازی بر مراکز سه گانه کارآفرینی، رشد و بارک های علم و فناوری، ارتباط بین دانشگاه ها و صنعت (جامعه)
بعنوان بسترسازان دانشگاه های نسل سوم (کارآفرین): ارزش آفرین و ثروت آفرین

چکیده:

به دلیل نقش و جایگاه ویژه کارآفرینان در روند توسعه و رشد اقتصادی، بسیاری از دولتها در کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه تلاش می کنند با حداکثر امکانات و بهره برداری از دستاوردهای تحقیقاتی، شمار هرچه بیشتری از جامعه را که دارای ویژگی های کارآفرینی و فعالیتهای کارآفرینانه هستند تشویق و هدایت کنند. در این راستا جغرافیای پزشکی یکی از شاخه های جغرافیای انسانی است که در ارتباط با جوانب جغرافیایی سلامتی و مراقبت بهداشتی می باشد. جغرافیای پزشکی رابطه بین علوم مختلف مانند جامعه شناسی پزشکی، اقتصاد پزشکی و انسان شناسی پزشکی را بررسی می کند تا درک ما از فاکتورهای متفاوتی که از یک سو روی سلامت جمعیت و از سوی دیگر روی افراد تاثیر می گذارند را ارتقاء بخشد. به عبارتی دیگر این ارتباط بین علوم مختلف می تواند درک ما را در باره سلامتی و بیماری ارتقاء دهد و از این روی بازده مراقبت بهداشتی افزایش یابد. امروزه، کارآفرینی در مفهوم جدید و به اعتبار پیامدهای ارزشمند خود اقبال گسترده مجامع علمی و دانشگاهی را با خود همراه ساخته است و می رود تا با حمایت های بخشهای دیگر جامعه مانند بخش صنعت، کسب و کار، تجارت، خدمات بهداشت و درمان به یکی از آرزوهای دیرینه که همانا همکاری های بین دانشگاه و بخشهای موردنظر و علوم بین رشته ای است جامه عمل بپوشاند. در این راستا حمایت از رشته های تازه تاسیس و پربازده همچون جغرافیای پزشکی در توسعه سلامت جامعه نقش داشته و در کنار آن موقعیت های فراوانی را نسبت به دیگر رشته های تئوریک برای بازار کار و کارآفرینی ایجاد خواهد نمود. تربیت یافتگان این رشته ضمن پاسخ گوئی به برنامه های چشم انداز بیست ساله کشور بعنوان محققین جوان در زمینه ایجاد کارآفرینی دانش بنیان، همگام با بهره مندی از منافع اقتصادی و ایجاد بازارکار مفید این رشته، بخش عمده ای از ویژگی های سرزمین ایران را در ارتباط با محیط های اکولوژیک و رابطه آن با سلامت و برنامه ریزی رفتارهای تامین کننده سلامت به جای درمان را شناسائی و بر غنای ادبیات تحقیقی پزشکی ایران در حوزه فرهنگ و علوم محیطی بیافزایند و این خود قدم نخستین در بهرمندی و استراتژی توسعه کشور است.

واژگان کلیدی: جغرافیای پزشکی، سلامت، کارآفرینی، اشتغال، توسعه.

کنفرانس ملی

کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای دانش بنیان

با چشم اندازی بر مراکز سه گانه کار آفرینی، رشد و بارک های علم و فناوری، ارتباط بین دانشگاه ها و صنعت (جامعه)
بعنوان بستر سازان دانشگاه های نسل سوم (کار آفرین): ارزش آفرین و ثروت آفرین

مقدمه

ارتباط بین علوم و ضرورت این امر سبب شده است که ایجاد رشته های بین رشته ای به عنوان یک ضرورت زمانی مطرح گردد. این رشته ها افقهای جدیدی را برای محققین علوم فراهم آورده است، به طوری که نه تنها حرفه های متنوع و گوناگون و موقعیت های کارآفرینی جدید را بوجود می آورد، بلکه در حوزه دانش سبب طرح افق های جدید معرفتی و دیدگاهی شده است.

جغرافیای پزشکی بیشتر معطوف به عوامل موثر طبیعی است که هر کدام نقش اساسی در بازسازی اهمیت شرایط محیط طبیعی و اجتماعی در امر سلامت و بهداشت آحاد مردم داشته و بدین ترتیب به تبیین اصولی می پردازد که بتواند با اتکا به آن بخش عمده استراتژی تأمین سلامت را بدون توجه به مقوله درمان تدارک بیند.

جغرافی پزشکی می تواند ما را به شناخت بهتری از محیط زندگی و سازماندهی ارتباط با آن توانا سازد. جغرافیدان به منزله متخصص محیط جغرافیایی، راهگشا، برنامه ریز، هدایت گر، مشاهده گر، آموزش دهنده، منتقد و بالاخره زندگی بخش به مکان ها می تواند یک ایده اولیه را بر اساس امکانات محیط جغرافیایی موجود و نیازهای جامعه به یک فعالیت اقتصادی تبدیل نماید و با ایجاد و توسعه تکنولوژی مبتنی بر محیط جغرافیایی و سلامت، بهره وری بیشتری از محیط داشته و مشکلات بشری را حل نماید (غیاث، ۱۳۸۹).

جغرافیای پزشکی و توسعه سلامت

در آغاز قرن بیستم، بسیاری از جغرافی دانان تعیین محیط زندگی را به عنوان یک اصل اساسی دنبال می کردند. آنها بر این باور بودند که محیط فیزیکی تعیین کننده فعالیت های انسان و بیولوژی می باشد (Shafaghi, 2003).

موضوع پراکنندگی بیماری ها و انتصاب آن ها به نواحی جغرافیایی مشخص از موضوعات ثابت شده و ریشه دار است که زمینه ایجاد علمی بنام جغرافیای پزشکی را فراهم می کند در تعریف از جغرافیای پزشکی مک گلاشن (Mc Glashan) چنین می گوید: جغرافیای پزشکی از تأثیرات عوامل مختلف محیط در سلامتی انسان بحث می کند (هوشور، ۱۳۸۱).

ملوین هو (Malavin Hu) نیز جغرافیای پزشکی را چنین تعریف می کند: امراض معینی در نواحی خاص جغرافیایی انتشار می یابند و از خصایص جغرافیایی تأثیر می پذیرند (Hunter, 1974). جغرافیای پزشکی یکی از شاخه های جغرافیای انسانی است که در ارتباط با جوانب جغرافیایی سلامتی و مراقبت بهداشتی می باشد. به عبارتی دیگر این ارتباط بین علوم مختلف می تواند درک ما را درباره سلامتی و بیماری ارتقاء دهد و از این روی بازده مراقبت بهداشتی افزایش یابد. آنچه که جغرافیای پزشکی را از رشته جغرافی بعنوان یک کل متمایز می سازد، تمرکز موضوعی آن است نه روشها و یا تئوری های زمینه ای آن. (غیاث، ۱۳۸۹)

برای تبیین مفهوم جغرافیای پزشکی لازم است، ابتدا تعریفی کلی از دو علم پزشکی و جغرافیا ارائه گردد. مسلماً با تلفیق دو علم جغرافیا و پزشکی می توان به مفهوم و ماهیت جغرافیای پزشکی دست یافت. دریک تعریف کلی می توان علم پزشکی را عبارت از «مطالعه و بررسی: تشخیص (Diagnosis)، علت یابی (Etiology) و درمان (Treatment) بیماری های انسان» معرفی کرد. مفهوم و ماهیت علم جغرافی (Geography) در تعاریف مختلف و متکثری که از علم جغرافیا به عمل آمده، «مطالعه، شناخت و تفسیر روابط متقابل انسان و محیط» دانسته

کنفرانس ملی

کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای دانش بنیان

با چشم اندازی بر مراکز سه گانه کارآفرینی، رشد و بارک های علم و فناوری، ارتباط بین دانشگاه ها و صنعت (جامعه)

بعنوان بستر سازان دانشگاه های نسل سوم (کارآفرین): ارزش آفرین و ثروت آفرین

شده است. علت یابی بیماری ها به عنوان موضوع علم پزشکی در بروز و ظهور خود می توانند دلایل عدیده ای مثل وراثت، شرایط اجتماعی- اقتصادی و شرایط محیطی داشته باشند. عامل اخیر (شرایط محیطی) موضوعی است، کاملاً جغرافیایی. پراکندگی بیماری ها به دو دلیل اصلی ماهیت جغرافیایی می یابد. اول، قابلیت نمایش پراکنش بیماری ها بر روی نقشه و دوم، عامل و چگونگی انتشار و گسترش بسیاری از امراض بخصوص بیماری های اپیدمیولوژیک متاثر از شرایط و عوامل محیطی و جغرافیایی است. درمان وجه چهارم علم پزشکی نیز در پاره ای از موارد به عوامل محیطی وابسته است. به عنوان مثال می توان به هیدروتراپی دردهای مفصلی با آبهای گرم و معدنی و غیره .. اشاره کرد. مسلماً توجه به ارتباط بین شرایط محیطی و درمان بیماری ها می تواند افق جدید و جذابی برای تحقیقات جغرافیای پزشکی محسوب گردد. بنابراین شناخت علل و چگونگی درمان برخی از بیماری ها ماهیت جغرافیایی به خود گرفته و موضوع سلامت و امراض انسان تا جایی که به عوامل محیطی وابسته باشد رنگ جغرافیایی خواهد داشت (هوشور، ۱۳۶۵).

با توجه به این که بشر به ترقیات شگرفی در زمینه های مختلف پزشکی نایل آمده و با وجودی که علت بسیاری از بیماری ها شناخته شده ولی همچنان هستند بیماری هایی که علتشان ناشناخته مانده و جالب این جا است که هزارچندگاهی علت بیماری ناشناخته ای کشف می شود اما بیماری ناشناخته دیگری برآدمیان حمله می کند. تا ۵۰ سال پیش آرزوی دانش پزشکی مبارزه با سل و جذام بود و امروزه که راه علاج این بیماری ها شناخته شده، انسان قرن بیستم با کابوس سرطان و ایدز همراه است. شک نیست تا علت ناشناخته باشد راه درمان و پیشگیری ناشناخته خواهد ماند.

جغرافیای پزشکی علمی نوین و رو به رشد در کشور ما می باشد. با این که در کشورهای اروپایی سالهاست که بررسی بیماری ها براساس مناطق جغرافیایی و تاثیر آب و هوا بر بروز بیماری ها مورد توجه قرار گرفته است، ولی این روند در کشور ما به کندی طی می شود. شاهد ما بر این حیطه بررسی تاثیر جغرافیا بر بروز بیماری ها در کشور می باشد (غیاث، ۱۳۸۹).

کارآفرینی در جغرافیای پزشکی و توسعه بهداشت کارآفرینی

واژه کارآفرین از کلمه Entrepreneur (به معنای متعهد شدن) مشتق شده که در اصل از زبان فرانسه به دیگر زبان ها راه یافته است. از نظر آنها، کارآفرین کسی است که متعهد می شود مخاطره های یک فعالیت اقتصادی را سازماندهی، اداره و تقبل کند.

جان بابتیست سی: (Jean Baptiste Say) کارآفرین فردی است که مسئولیت تولید و توزیع فعالیت اقتصادی خود را به عهده می گیرد. در واقع کارآفرین کسی است که نوآوری خاص داشته باشد. این نوآوری می تواند در ارائه یک محصول جدید، ارائه یک خدمت جدید، یا طراحی یک فرآیند نوین و... باشد (رازلیقی، ۱۳۸۰).

کارآفرینی را باید یکی از ضروریات هزاره جدید دانست عصری که به جامعه اطلاعاتی و هنگامه جهانی شدن موسوم است و در بردارنده پیامدهای مهمی همچون فراگیری فناوریهای نوظهور و تغییر و تحولات شتابناک در عرصه مبادلات بشری و رقابت شدید و بی رحمانه در عالم کسب و کار است، در چنین فضایی کارآفرینی به مثابه عامل رشد، توسعه و نیز یکی از شاخصهای تاثیرگذار در رصد کردن چشم انداز مطلوب هر جامعه ای یاد می شود که این خود بر تاثیرات عمیق و گسترده آن در به چالش کشیدن انسانهای عصر پست مدرن دلالت دارد.

کنفرانس ملی

کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای دانش بنیان

با چشم اندازی بر مراکز سه گانه کارآفرینی، رشد و بارک های علم و فناوری، ارتباط بین دانشگاه ها و صنعت (جامعه)

بعنوان بسترسازان دانشگاه های نسل سوم (کارآفرین): ارزش آفرین و ثروت آفرین

در هزاره نو با پدیده نوظهور جهانی شدن مواجه هستیم. جهانی شدن فرآیند آگاهی انسان نسبت به خویشتن و محیط اجتماعی خود همگام با روند رشد و تکامل خویش است که از بدو تاریخ بشری وجود داشته و با رشد تجارت جهانی، افزایش تحرک و مبادلات سرمایه در گسترده بین المللی، مهاجرت نیروی کار و همچنین، با توجه به دگرذیسی های گسترده از جمله سرعت فزاینده تولید دانش و فناوری و اضمحلال قطبهای قدرت شتاب افزون تری گرفته است. در این خصوص، نقش آموزش عالی در تربیت نیروهای با خصیصه های ارزش آفرینی و تفکرات کارآفرینی بیشتر از پیش محرز است. درصد سال گذشته آموزش عالی در کشور ایران از ابعاد مختلف به ویژه از نظر کمی پیشرفت چشمگیری داشته است و در این خصوص نباید تردید کرد. اما پیشرفت بیشتر در آموزش عالی عمومی، فقط رسالت خویش را منحصرآ آموزش دانسته و کمتر برنامه هایی با درونمایه کارآفرینی دارند و متعاقبا شاهد فراغت هزاران دانش آموخته ای می شویم که کمترین نشانه نوآوری و اندیشه آفرینی در آنان نیست و همواره پیجوی کار و اشتغال در هر زمینه ای ولو بی ارتباط بانوع تخصص و رشته تحصیلی شان هستند. امروزه دانش آموختگان بخش عمده بیکاران را تشکیل می دهند (لرگانی، ۱۳۸۷).

کار آفرینی در جغرافیا و جغرافیای پزشکی

در تعریفی ساده و کاربردی کارآفرینی در جغرافیا عبارت از شخصی است که می تواند یک ایده ی اولیه را براساس امکانات محیط جغرافیایی موجود و نیازهای جامعه به یک فعالیت اقتصادی تبدیل نماید. بدین ترتیب پیامدهای مثبت کارآفرینی در جغرافیا عبارتند از:

- بهره وری هرچه بیشتر از محیط جغرافیایی

- افزایش توانایی های کاربردی در علم جغرافیا

- افزایش اعتماد به نفس، خلاقیت و نوآوری نزد دانش آموزان و فرهیختگان جغرافیا

- ایجاد توسعه تکنولوژی مبتنی بر محیط جغرافیایی

- افزایش علاقه مندی فراگیران نسبت به علم جغرافیا

- حل مشکلات جامعه بشری (لامعی، ۱۳۸۲)

در عصر حاضر مشکل اشتغال زایی یکی از دغدغه های مهم مدیران و برنامه ریزان جوامع بشری محسوب می گردد و از سوی دیگر دولت ها در برنامه ریزی اشتغال با واقعیت هایی مانند ارزش های حاکم بر یک جامعه، عوامل جغرافیایی، منابع طبیعی، زبان، شاخص های جمعیتی، همچون سن، تحصیلات، بسترهای صنعتی، سطح فناوری، مزیت های رقابتی و بسیاری عوامل تعیین کننده دیگر مواجه می گردند که مجموع عوامل فوق و تمایلات یا نیازهای پیش گفته جامعه، محدودیت های تعیین کننده دولت ها در برنامه ریزی کلان اشتغال به شمار می روند از سوی دیگر روند تحولات جهانی مانند تغییرات چشم گیر در وضعیت جمعیتی، استقبال از مهاجرت، ظهور فناوری های نو، تولد سازمان های جدید اجتماعی و طرح دیدگاه های نوین در مدیریت و سازمان افقهای تازه ای را فرا روی برنامه ریزان و مدیران امور اشتغال قرار می دهد. علم جغرافیا نیز که هدف اساسی خود را راهنمایی انسان و کمک به او برای زندگی و بهره برداری از مواهب طبیعی قرار داده به ارائه راهبرد می پردازد. در واقع دیدگاه برنامه ریزان و مدیران اجرایی، مشاغل تازه با اقداماتی چون احداث کارخانجات جدید و جذب نیروهای متخصص و غیر متخصص، ایجاد رشته های جدید دانشگاهی و مشاغل جدید ناشی از آن و ... است که متأسفانه به دلیل جذب منابع مالی و سرمایه های

کنفرانس ملی

کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای دانش بنیان

با چشم اندازی بر مراکز سه گانه کارآفرینی، رشد و بارک های علم و فناوری، ارتباط بین دانشگاه ها و صنعت (جامعه)

بعنوان بستر سازان دانشگاه های نسل سوم (کارآفرین) : ارزش آفرین و ثروت آفرین

هنگفت عملا روی کاغذ مانده و یا آنچنان که باید گره گشا نخواهند شد، می دانیم که مشاغل جامعه پیرامون سه مقوله صنعت، کشاورزی و خدمات دور می زند که بسته به شرایط جامعه و توسعه یافتگی یا در حال توسعه بودن درصدهای اختصاص یافته به هریک از آنها متفاوت است. اما دیدگاه جغرافیا در این خصوص یک دیدگاه کاملا محیط گرایانه است ما باید محیط اطراف خود را به دقت مطالعه کنیم، باید ببینیم که محیط طبیعی و محیط انسانی هر کدام چه ویژگی ها و چه امکاناتی را در اختیار ما قرار می دهند مثلا تصور کنید که در یک محیط کوهستانی چه موایبی وجود دارد که میتواند برای ما اشتغال زایی ایجاد کنند، استفاده از کانی ها و منابع و ... جغرافیا توجه ما را به این نکته جلب می کند که نباید تنها به فکر اشتغال در مشاغل سیستماتیک دولتی و خدماتی جامعه بود بلکه با توجه به محیط و کمی تعقل انسانی و استفاده از سرمایه و تلاش محدود میتوان شغل را بوجود آورد.

آنچه که جغرافیا و بلاخص جغرافیای پزشکی ما را به سوی آن رهنمون می کند همانا دقت در مواهب طبیعی اطراف مان به اضافه کمی چاشنی تفکر و خلاقیت انسانی است. البته اگر بخواهیم به صورت برنامه ریزی شده و سیستمی و توسط مدیران اجرایی و یا طراحان جامعه به ایجاد شغل و حل مشکلات ناشی از آن پردازیم باز هم جغرافیا علمی است که خط و خطوط آن را به ما نشان می دهد و ما را در راه رسیدن به هدف کاملا راهنمایی می کند داده ها و مساعدت ها و مشکلات و کاستی را با هم می سنجد و در یک دیدگاه فراگیر همه جانبه بهترین نتیجه را برای ما رقم می زند البته اگر مورد استفاده واقع بینانه قرار گیرد (زاهدی، ۱۳۸۸).

کارآفرینی در توسعه بهداشت

صاحب نظران علوم اقتصادی، اجتماعی و مدیریت بر این اعتقادند که در شرایط کنونی، اصلی ترین منبع برای تامین پایدار اشتغال و رفع واقعی بیکاری، وجود نیروی انسانی مستعد و خلاق است که با ترسیم کردن دورنمای جدید از زندگی، ترکیب نوینی از منابع محدود را در اختیار بگذارد. وجود چنین منابع انسانی خلاق، آینده امید بخشی را نوید می دهد و به این ترتیب فرهنگ خطر پذیر، رقابت و نواندیشی را ترویج می نماید. چنانچه مشارکت را زمینه توسعه پایدار در سازمان های بهداشتی و درمانی بدانیم، کارآفرینی، نظریات و الگوهای آن برای فراهم نمودن عوامل و انگیزه های مشارکت می تواند مهم و اساسی به شمار آید. با این حال کارآفرینی ویژگی های دیگری دارد که پارا از مشارکت سنتی فراتر می نهد: «ایجاد چارچوبی برای اشتغال خودجوش که می تواند مشارکت را علاوه بر منابع جامعه، با منافع گروههای کوچک و فعال در جامعه پیوند دهد.»

به علاوه منافع مورد بحث نه تنها با منافع عموم در تضاد قرار نمی گیرند، بلکه مروج و مشوق آن است. چرا که کارآفرینان دارای خلاقیت برای ایجاد زمینه بهبود و توسعه به شمار می روند. با این وجود عقیده بر آن است که به دلیل تنوع و تعدد فعالیتهای بخش خدمات به ویژه خدمات بهداشتی- درمانی می تواند از کارآفرینی فردی، گروهی و سازمانی سود جست و بر کارایی منابع و اثر بخشی فعالیت و در نهایت ارتقاء کیفیت و بهبود بهره وری افزود. اما مشکل عمده در این رابطه فقدان ادبیات مشترک در میان مدیران و کارگزاران و عدم آشنایی عمیق مجریان و برنامه ریزان با مفاهیم، مضامین، ابعاد و موانع کارآفرینی است. به همین جهت کارآفرینی به مفهوم عالی و درست آن مورد بهره برداری قرار نگرفته و در بخش بهداشت و درمان که ویژگی های لازم را برای کارآفرینی دارا است از این امر، استفاده مناسبی به عمل نیامده است. لیکن در کشور ما که انبوه منتظران اشتغال در حرفه های مهم مرتبط با پزشکی و تامین سلامت فراوان به چشم می خورند، کارآفرینی می تواند مرز

کنفرانس ملی

کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای دانش بنیان

با چشم اندازی بر مراکز سه گانه کارآفرینی، رشد و بارک های علم و فناوری، ارتباط بین دانشگاه ها و صنعت (جامعه)

بعنوان بسترسازان دانشگاه های نسل سوم (کارآفرین): ارزش آفرین و ثروت آفرین

خلاقیت در کارآفرینی اقتصادی و خلاقیت در اشتغال و کارآفرینی سازمانی به شمار رود و عوامل موثر آن نقش مثبت کارآفرینی را در توسعه بهداشت و درمان به نمایش بگذارد (اثنی عشری، ۱۳۸۴).

در گزارشی که در سال ۲۰۰۰ توسط سازمان جهانی کار World Labor Organization منتشر شد تاکید شده است که کشورهای جهان تا سال ۲۰۱۰ میلادی باید قادر به ایجاد ۵۰۰ میلیون موقعیت شغلی جدید باشند، حال دولت ها تا چه اندازه به این مهم نائل شده اند و این که دولت ها تا چه اندازه از متخصصین علوم جغرافیایی در این خصوص بهره برده اند خود جای بحث دارد (زاهدی، ۱۳۸۹).
ما هر روز از گوشه و کنار جهان در مورد آمار بیکاری در کشورهای مختلف حتی در کشورهای توسعه یافته خبرهایی را دریافت می کنیم و اینک در این مقاله مختصر قصد داریم تا این مسئله را از دیدگاه جغرافیای پزشکی مورد کنکاش قرار داده و تا حدی به ارائه راه حل به پردازیم.

نتیجه گیری و بحث

تغییرات و تحولات سریع علم و فناوری در سال های اخیر، کشورهای جهان به خصوص کشورهای در حال توسعه را با چالش های جدیدی روبرو ساخته است که گذر از آنها نیازمند یافتن و به کار گرفتن رویکردها و روش های خلاقانه است. در این میان نقش کارآفرینی و وجود کارآفرینان می تواند تعیین کننده باشد و شاید به همین دلیل اقتصاددانان، کارآفرینی را موتور رشد اقتصاد تعبیر کرده اند.
مفهوم کارآفرینی از دیرباز در زندگی انسان جای داشته و تاثیرات خود را بر تحولات فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی نشان داده است، در نهایت از سال ۱۹۸۵، به طور جدی مقوله کارآفرینی وارد مباحث آکادمیک گردید و توجه صاحب نظران و علوم مدیریت و اقتصاددانان را به خود جلب نمود (اثنی عشری، ۱۳۸۴). باگذشت زمان جوامع بین المللی تلاش و کوشش بیشتری در زمینه حفظ چهره انسانی توسعه به خرج می دهند. بهبود سطح بهداشت، روز به روز به عنوان عاملی در پیشبرد توسعه اقتصادی، ارزش می یابد. یکی از دلایل این مدعا دیدگاهی است که در آن گفته می شود افزایش (سرمایه انسانی) مرسوم توانایی های هر انسان خصوصاً در زمینه بهداشت و آموزش به عنوان عامل افزایش بازده عمل می کند (ملکوئیان، ۱۳۸۲).

دو علم جغرافیا و پزشکی از گذشته های دور وجود داشته است و قدمت این دو علم به اندازه قامت بلند تاریخ خلقت انسان است. دانش بزرگ پزشکی در انجام تحقیقات خود از تحقیقات جغرافیایی بهره برده و می برد و می توانیم به وسیله الگو های بیماری در فضای جغرافیایی ارتباط بین بیماری و شرایط اقتصادی و اجتماعی را کشف نماییم (Jones, 1995).

جغرافیای پزشکی (Medical Geography) در واقع حیات و زندگی انسان و جوامع انسانی از وجوه مختلف وعیدیده اجتماعی، اقتصادی، فیزیولوژیکی و ... است. ماهیت پزشکی جغرافیای پزشکی آن قسمت از علم پزشکی است که در علت یابی، پراکنش و درمان بیماری ها به شرایط محیطی توجه می نماید. بنابراین می توان وظیفه جغرافیای پزشکی را عبارت از: «کشف کانون بیماری، تعیین پراکندگی جغرافیایی بیماری، تعیین علل وعوامل جغرافیایی که موجب بروز وانتشار آن می گردد» دانست. با توجه به وظایف تعریف شده جغرافیای پزشکی می توان این شاخه از جغرافیا را یک علم کاربردی قلمداد نمود. چرا که جغرافیای پزشکی در سه محور اساسی علم پزشکی یعنی علت یابی بیماری ها، مکانیسم

کنفرانس ملی

کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای دانش بنیان

با چشم اندازی بر مراکز سه گانه کار آفرینی، رشد و بارک های علم و فناوری، ارتباط بین دانشگاه ها و صنعت (جامعه)
بعنوان بستر سازان دانشگاه های نسل سوم (کار آفرین) : ارزش آفرین و ثروت آفرین

انتشار یا پراکندگی بیماری ها و چگونگی درمان امراض (در مواردی) نقش غیر قابل انکار دارد. «در حال حاضر رابطه ی بین پاره ای از بیماری ها و عوامل جغرافیایی شناخته و ثابت شده و یا جزء فرضیات پزشکی هستند (هوشور، ۱۳۶۵).

امروزه استفاده از سیستم موقعیت جهانی (GPS) و نشانه گذاری در سطوح مختلف به ما اجازه می دهد که از 5 تا 10 متر داده ها را به طور دقیق به وسیله ماهواره ها جمع آوری نموده و با کمک عکس ماهواره ای و سیستم اطلاعات جغرافیایی برای آن نقشه سازی نماییم به طوری که در مطالعات فراوانی به وسیله داده های فضایی مطالعات بیماری ها با نرم افزار سیستم اطلاعات جغرافیایی پزشکی انجام گرفته است و رشته تخصصی سیستم اطلاعات جغرافیایی پزشکی (تندرستی-HGIS) را به وجود آورده است (Kennedy, 2002).

مک گلشن (McGlashan) اعتقاد دارد داده های جغرافیایی در مطالعات پزشکی همواره در حال افزایش است و باید داده ها مستمراً جمع آوری و تکمیل گردد (McGlashan, 1972). روش های جغرافیایی در مقیاس های مختلف از محلی تا جهانی برای تجزیه و تحلیل سلامتی و داده های سلامتی مورد نیاز هستند به طوری که اختلاف نواحی بیمارخیز با پدیده های مختلف اکولوژیکی و اجتماعی-زیست محیطی در ارتباط فراوان می باشد (حاتمی، ۱۳۸۳).

ضرورت سرمایه گذاری نظام مند در جغرافیای پزشکی به زمانی برمی گردد که اولین گزارش کمیسیون جغرافی (اکولوژی) پزشکی از سلامت و بیماری به انجمن بین المللی جغرافی در سال ۱۹۵۲ داده شد. پانزده سال پس از این تاریخ، محققان پیشگام و اساتید کشورهای مختلف تحقیقات ویژه ای را با عنوان جغرافیای پزشکی در جمعیت های بین المللی آغاز کردند. همان طور که جغرافیدانان بر عدم برابری قوانین مراقبت های بهداشتی تأکید می کردند، مشخص شد که روش سازماندهی و مدیریتی کشورها در سیستم های مراقبت بهداشتی، تأثیر عمده ای بر این نابرابری ها داشته است و بدین ترتیب، مفاهیم اساسی اقتصادی به طور چشمگیری اهمیت یافتند و افزایش دسترسی به داده های دیجیتال فضایی توسط آرژانس های دولتی و مراکز بهداشت عمومی باعث افزایش آگاهی نسبت به فواید سرمایه گذاری در سیستم اطلاع رسانی جغرافیایی و آنالیز فضایی داده ها می شود.

در مطالعات سرویس های خدمات بهداشتی و اپیدمیولوژی بیماریها، از دیرباز گرایش نسبت به جغرافیای پزشکی وجود داشته، اما بحث های پیرامون این مطلب تا حدودی تغییر یافته است. همچنین، جغرافیای پزشکی نیازمند تحقیقات جدیدی درباره تئوری اجتماعی در رفتار، جامعه و ادراکات است. نکته اساسی در چشم انداز جغرافیای اجتماعی، این است که تحقیق بر روی سلامت جمعیت از لحاظ نظری آگاهانه باشد که مانند تئوری اجتماعی و در ارتباط با توانمندی جامعه قرار گیرد.

در اواخر سالهای ۱۹۷۰ و اوایل ۱۹۸۰، جغرافیای پزشکی کمتر به عنوان یک رشته به نظری رسید و بیشتر به عنوان یک حرفه در نظر گرفته می شد؛ تا اینکه در آمریکا اجزای آن شناخته شد و از نیاز و اهمیت شناخت این رشته در آینده نام برده شد (Mead, 2010). عده ای از جغرافی دانان شوروی نظیر بایکوف (V.P. Byakov) در زمینه تحقیق در زمینه جغرافیای پزشکی تاکید روی موارد زیر را لازم می شمارند:

بررسی شرایط ویژه طبیعی، اقتصادی و اجتماعی در سلامتی عمومی

علل پیدایش و پراکندگی جغرافیایی امراض در سیاره زمین

تحقیق در امراض مناطق ویژه طبیعی و یا در تقسیم بندیهای استانی

تحقیق در امراض نواحی مختلف اقتصادی

رابطه دگرگونیهای طبیعی در محور فعالیتهای اقتصادی از قبیل تهیه منابع آب در مناطق کم آب در رابطه با امراض

کنفرانس ملی

کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای دانش بنیان

با چشم اندازی بر مراکز سه گانه کارآفرینی، رشد و بارک های علم و فناوری، ارتباط بین دانشگاه ها و صنعت (جامعه)

بعنوان بستر سازان دانشگاه های نسل سوم (کارآفرین) : ارزش آفرین و ثروت آفرین

ترسیم نقشه های پراکندگی جغرافیایی امراض در داخل کشور و ممالک همسایه

تهیه نقشه های جغرافیایی جهت تعیین اثرات عوامل محیط طبیعی و شرایط اقتصادی- اجتماعی در کیفیت بهداشت عمومی

پیش بینی شرایط بهداشتی جامعه ها در سالهای آینده

مطالعه اثرات مثبت و منفی عوامل محیط طبیعی و شرایط اقتصادی- اجتماعی در سلامتی گروه های انسانی.

در جغرافیای پزشکی در جهت حل بسیاری از مسائل علوم وابسته به جغرافیا و پزشکی، مطالعات اکولوژیکی و بهداشتی با ابعاد گسترده ای بکار گرفته می شود. به دیگر سخن در جغرافیای پزشکی مطالعه شرایط و عوامل جغرافیای طبیعی و اقتصادی حاکم بر سلامتی و یا ناخوشی انسانها، اساس کار بشمار می رود. در اینجا شرایط محیط طبیعی و عوامل اقتصادی و اجتماعی که سبب بالارفتن بهداشت و سلامتی جامعه، افزایش ظرفیت نیروی کار، طولانی شدن عمر و کاهش نیروی انسانی و گسترش امراض می شود در قلمرو جغرافیای پزشکی بررسی می گردد (شکوئی، ۱۳۵۴).

Sen and Anand توسعه پایدار را توسعه ای دانسته اند که فرصت هایی برابر یا بیشتر را در زمینه رفاه انسانی برای نسل های آینده به ارث بگذارد. آن ها معتقدند که افزایش ظرفیت هایی مانند حداقل نیازهای اساسی بهداشتی و غذایی، عاملی اساسی در رفاه و آینده انسانی است و افزایش سطح بهداشت به افزایش توانایی های آینده منجر خواهد شد یکی از جنبه های مهم افزایش توانایی های انسان از طریق آموزش و تربیت نیروهای کارآمد انسانی با تخصص ها و مهارت مورد نیاز بهداشتی است و این امر تحقق نمی یابد مگر با برنامه ریزی جامعی که در آن جنبه های مختلف کمی و کیفی موضوع و مدیریت استفاده از نیروهای مذکور لحاظ شده باشد. دست یافتن به ترکیبی مناسب و کافی از نیروهای متخصص، ماهر و با کیفیت در هر بخش در مناطق مورد نیاز بایستی با حداقل اتلاف منابع انجام شود. طبیعی است که تناسب و ترکیب مهارتهایی که در هر بخش مورد نیاز است رابطه مستقیم با اهداف برنامه ریزی دراز مدت آن جامعه در جهت توسعه و ارتقاء سطح خدمات در آن بخش دارد. در اغلب کشورها منابع انسانی آموزش دیده در هر بخش به عنوان یکی از عوامل و فاکتورهای اصلی و مهم در تأمین و ارائه خدمات مطلوب کیفی و کمی مطرح می باشند. بخش بهداشت و درمان نیز از این مقوله جدا نبوده و منابع انسانی آموزش دیده در حد نیاز در زمینه ها و رشته های مختلف آن نقش به سزایی در ارتقاء سطح بهداشت جامعه ایفا می کند. ایجاد اشتغال و استفاده از نیروهای کارآمد و متخصص در هر رشته از دغدغه های هر سیستم مدیریتی است. در ایران سالیانه دانشگاه ها پذیرای تعداد زیادی از جوانان، به منظور ادامه تحصیل در رشته های مختلف از جمله بخش بهداشت می باشند. منابع زیادی از طرف دولت و خانواده ها صرف آموزش، ایجاد مهارت، امور رفاهی و هزینه تحصیلی این افراد می گردد. ولی متأسفانه شاهد گروهی از دانش آموختگان رشته های مختلف بدون توجه به نیازها و پتانسیل های موجود در جامعه برای جذب، وارد بازار کار شده و بلا تکلیف رها شده اند. بدیهی است چنین حالتی در رشته های بهداشت و درمان که در آن بکارگیری و وجود نیروهای متخصص از اهمیت ویژه ای برخوردار است نیز وجود دارد (ملکوتیان، ۱۳۸۲). امروزه، کارآفرینی در مفهوم جدید و به اعتبار پیامدهای ارزشمند خود اقبال گسترده مجامع علمی و دانشگاهی را با خود همراه ساخته است و می رود تا با حمایت های بخشهای دیگر جامعه مانند بخش صنعت، کسب و کار، تجارت، خدمات بهداشت و درمان به یکی از آرزوهای دیرینه که همانا همکاری و هماهنگی دانشگاه و بخشهای مورد نظر و علوم بین رشته ای است جامه عمل بپوشاند. بنابراین، باید کارآفرینی و متعاقب آن توجه دانشگاه ها به آن را نقطه عطفی در دو قطب تاثیر گذار جامعه دانست. برای دستیابی به کارآفرینی باید جنبه های مختلف آن را سنجد و آن را تقویت کرد از طرفی، فعالیتهای پشتیبانی از کارآفرینی فرایندی زمان بر است و التزام مدیریت دانشگاهها نباید مقطعی باشد. در

کنفرانس ملی

کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای دانش بنیان

با چشم اندازی بر مراکز سه گانه کارآفرینی، رشد و بارک های علم و فناوری، ارتباط بین دانشگاه ها و صنعت (جامعه)

بعنوان بسترسازان دانشگاه های نسل سوم (کارآفرین) : ارزش آفرین و ثروت آفرین

این راستا حمایت از رشته های تازه تاسیس و پربرازده همچون جغرافیای پزشکی در توسعه سلامت جامعه نقش داشته و در کنار آن موقعیت های فراوانی را نسبت به دیگر رشته های منحصراتئوریک برای بازار کار و کارآفرینی در پی خواهد داشت که با ترویج روحیه کارآفرینی در دانشگاه بصورت:

- ترویج، ترغیب و ارتقای روحیه و فرهنگ کارآفرینی و تلاش در جامعه دانشگاهی

- ترغیب و جذب جامعه دانشگاهی به آموزش دوره های کارآفرینی

- گسترش تحقیقات تفصیلی درخصوص کارآفرینان، پروژه های کارآفرینی، محیط و فضاهای کارآفرینان و سایر زمینه های مرتبط، با توجه به

شرایط و مقتضیات ایران

- آگاه سازی جامعه دانشگاهی در مورد کارآفرینی، کارآفرینان و نقش آنها در رونق اقتصادی و ایجاد اشتغال و رفاه می توان این رشته را

که نوپا می باشد در راستای تحقق کارآفرینی و توسعه پایدار در سلامت یاری نمود (لامعی، ۱۳۸۲).

در پایان مبحث در مورد بررسی کارآفرینی در رشته های جدید دانشگاهی و اهمیت پرداختن به این موضوع در راستای پیشبرد رشته های با

اهمیت و ضروری همچون جغرافیای پزشکی در مقایسه با دیگر رشته های کمتر ضروری و همچنین ایجاد زمینه برای رشد در مسیر تامین

سلامت افراد جامعه، پرداختن به این رشته و ایجاد بازار کار لازم در جهت رشد و ترقی آن و تعیین نیاز جامعه به این رشته لازم به نظر می رسد.

بازار کار و بکار گیری دانشجوی این رشته در مشاغل حرفه ای و علمی مطابق با نیازهای سنجیده شده می تواند شامل:

نیاز مبرم مراکز بهداشتی- درمانی به این رشته

نیاز مراکز و مؤسسات تحقیقات اپیدمیولوژیکی

مراکز پیشگیری از بیماریهای واگیردار منطقه ای

دانشگاههای علوم پزشکی و دانشکده بهداشت

دانشگاههای علوم انسانی و جغرافیا جهت عملی و کاربردی نمودن این رشته در جامعه

قابل استفاده در رشته های روان پزشکی، روان شناسی، علوم اجتماعی، جغرافیا، جامعه شناسی، پزشکی، پزشکی اجتماعی، بهداشت، اقتصاد و ...

قابل استفاده و مورد نیاز مراکز نظامی

برنامه ریزی های شهری و روستایی

مکان یابی جهت تاسیس کارخانه جات، صنایع جدید و ساخت شهرها و شهرک های جدید

مراکز دانشگاهی جهت کادر های علمی، باشد.

به علاوه تربیت یافتگان این رشته ضمن پاسخ گوئی به نیاز برنامه چشم انداز بیست ساله بعنوان محققین جوان در زمینه کارآفرینی دانش بنیان

می توانند بخش عمده ای از ویژگی های سرزمین ایران را در ارتباط با محیط های اکولوژیک و رابطه آن با سلامت در بخش بیماری های ناشی

از اقلیم، توپوگرافی، آلودگی های محیطی، رفتارهای فرهنگی و برنامه ریزی رفتارهای تامین کننده سلامت به جای درمان را شناسائی و بر غنای

ادبیات تحقیقی پزشکی ایران در حوزه فرهنگ و علوم محیطی بیافزایند و با توجه به اینکه ایران از جمله کشورهای استثنائی در مورد تنوع اقلیم،

چشم انداز های طبیعی، اقوام، ملل و تنوع فرهنگی است و با داشتن مرزهای گسترده با همسایگان با ریسک سلامت بالا و از سوی دیگر در

کنفرانس ملی

کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای دانش بنیان

با چشم اندازی بر مراکز سه گانه کارآفرینی، رشد و بارک های علم و فناوری، ارتباط بین دانشگاه ها و صنعت (جامعه)

بعنوان بسترسازان دانشگاه های نسل سوم (کارآفرین) : ارزش آفرین و ثروت آفرین

برنامه چشم انداز بیست ساله بخش سلامت یکی از بخش های مهم توسعه تعریف شده است، لذا تربیت افراد متخصص در زمینه مهارت های بوم شناختی وامراض ضرورت تام دارد ضمن آن که مواد مورد لزوم این بخش اجبارا به تقویت مبانی فرهنگ شناسی و کشور شناسی ما خواهد انجامید واین خود قدم نخستین در بهرمندی و استراتژی توسعه کشور است.

منابع

اثنی عشری، حسین و همکاران، (۱۳۸۴)، کارآفرینی در مراکز بهداشتی درمانی (بیمارستان ها)، دومین همایش اشتغال و نظام آموزش عالی کشور.

پرخوان رازلیقی، مصطفی، (۱۳۸۰)، کارآفرینی، نشریه کارآفرین، شماره ۸.

حاتمی، حسین، (۱۳۸۳)، کتاب جامع بهداشت عمومی، جلد دوم، انتشارات ارجمند.

حسینی لرگانی، مریم و همکاران، (۱۳۸۷)، آموزش کارآفرینی در هزاره جدید، زیرساختی برای اشتغال دانش آموختگان آموزش عالی، فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، شماره ۵۰.

زاهدی، کوروش، (۱۳۸۸)، نقش جغرافیا در کارآفرینی، نشریه فناوری اطلاعات رویکردی نوین.

شکوئی، حسین، (۱۳۵۴)، جغرافیای پزشکی و روش تحقیق در آن، نشریه دانشکده ادبیات و علوم انسانی تبریز، شماره ۱۱۵.

غیاث، مجید و همکاران، (۱۳۸۹)، بررسی از دیدگاه جغرافیای پزشکی در زمینه تاثیر اقلیم و آب و هوا بر اختلالات روانی-رفتاری کودکان مناطق روستایی استان اصفهان، مجله دانشکده پزشکی اصفهان، سال ۲۸، شماره ۱۲۲، ص ۱۷۴۹.

لامعی، بهزاد، (۱۳۸۲)، آموزش کارآفرینی در ایران، مجموعه مقالات کارآفرینی و فناوری های پیشرفته انتشارات دانشگاه تهران.

ملکوئیان، محمد و همکاران، (۱۳۸۲)، بررسی وضعیت اشتغال دانش آموختگان رشته بهداشت محیط سراسر کشور، مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی سمنان، جلد ۵.

هوشور، زرتشت، (۱۳۶۵)، مقدمه ای بر جغرافیای پزشکی ایران، انتشارات دانشگاه تهران.

هوشور، زرتشت، (۱۳۸۱)، پاتولوژی جغرافیایی ایران، جهاد دانشگاهی مشهد، جلد اول.

Hunter JM., (1974), The geography of health and disease. *In The challenge of medical geography* (Edited by: Chapel Hill). NC: University of North Carolina, 1-3.

Jones K, Duncan C., (1995), Individuals and their ecologies: analyzing the geography of chronic illness within multilevel modeling framework. *Health & Place*.

Kennedy M., (2002), the global positioning system and GIS, *Second Edition* Taylor & Francis.

McGlashan ND., (1972), Medical geography: an introduction. *In Medical geography: techniques and field studies* (Edited by: McGlashan ND). London: Methuen, 3-15.

کنفرانس ملی

کارآفرینی و مدیریت کسب و کارهای دانش بنیان

با چشم اندازی بر مراکز سه گانه کارآفرینی، رشد و بارک های علم و فناوری، ارتباط بین دانشگاه ها و صنعت (جامعه)

بعنوان بسترسازان دانشگاه های نسل سوم (کارآفرین): ارزش آفرین و ثروت آفرین

Melinda S, Meade, Michael, Emeh., (2010), Medical Geography :Guilford Press, Third Edition.

Shafaghi S., (2003), Geography of Isfahan. Isfahan: The University of Isfahan Publications.